

Czy “dużo” znaczy też “zielono”?

Co znalazło się w projekcie budżetu UE na lata 2028-2034

Czy “dużo” znaczy też “zielono”?

Co znalazło się w projekcie budżetu UE na lata 2028-2034

Analiza Związku Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć

Autor: Krzysztof Mrozek

Komisja Europejska zaprezentowała 16 lipca 2025 roku założenia przyszłego budżetu Unii Europejskiej na lata 2028-2034. Projekt opiewa na rekordowe 2 biliony euro i ma wesprzeć UE w pokonaniu piętrzących się przed nią wyzwań i kryzysów. Wyraźnie też pokazuje, że zielona transformacja nie jest już dlań najważniejszym priorytetem.

Droga do nowego budżetu

Opracowanie tak zwanych Wieloletnich Ram Finansowych (WRF) to jedno z najważniejszych ćwiczeń wykonywanych w UE co 7 lat, podczas którego wykuwany jest kompromis pomiędzy instytucjami UE oraz państwami członkowskimi i ich regionami. Zaprezentowany właśnie projekt nowego WRF znacznie jednak odbiega od znanych od lat ram. Wynika to między innymi z wyzwań, wewnętrznych i zewnętrznych, z którymi mierzy się Unia Europejska: wojna za wschodnią granicą, spadająca konkurencyjność unijnej gospodarki, kryzys klimatyczny i społeczny czy rosnące zniechęcenie do rozbudowanej unijnej biurokracji.

Nowy WRF w znacznej mierze ma być zbudowany właśnie wokół nowych priorytetów: zwiększania zdolności obronnych i odporności oraz zwiększania konkurencyjności UE. Ponadto, coraz silniejsze dążenie niektórych państw członkowskich (zwłaszcza tych “oszczędnych”, jak Holandia czy Szwecja) do centralizacji i deregulacji skutkowało postulatami uproszczeń w strukturze i mechanizmach funkcjonowania unijnego budżetu - na wzór Krajowych Planów Odbudowy.

O ile bezprecedensowe zagrożenie bezpieczeństwa UE, turbulencje unijnej gospodarki UE czy nadmierne obciążenia administracyjne zniechęcające (nie tylko biznes, ale też NGO) do sięgania po środki UE to wyzwania, co do których w europejskiej debacie publicznej panuje zgoda, o tyle narastające ataki i dezinformacja wokół Europejskiego Zielonego Ładu sprawiły, że "zielona agenda" UE w dyskursie wokół WRF zeszła na dalszy plan. Co prawda unijni urzędnicy i liderzy państw członkowskich podkreślali potrzebę lepszego reagowania WRF na kryzysy - w tym klęski żywiołowe, ich źródło - narastający kryzys klimatyczny i bioróżnorodności - nie było akcentowane. Choć, między innymi dzięki staraniom NGO i polskiej prezydencji walka z dezinformacją klimatyczną stała się dla UE jednym z priorytetów, wciąż brakuje powszechnego zrozumienia, że bezpardonowe ataki na zieloną agendę UE są jednym z frontów hybrydowej wojny przeciwko Unii i wymagają aktywnego przeciwdziałania.

Nowe, wyłonione po wyborach europejskich w 2024, bardziej konserwatywne instytucje UE oraz wzrost prawicowego populizmu w państwach członkowskich sprawiły, że znacznie pogorszyła się też sytuacja organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego. Pod znakiem zapytania stanęły mechanizmy ich wsparcia z nowego budżetu UE.

Choć formalne negocjacje WRF rozpoczną się teraz, po publikacji propozycji legislacyjnych przez Komisję Europejską, to prace w instytucjach, państwach członkowskich, regionach czy w środowiskach eksperckich i pozarządowych trwały od kilku lat. Głośne raporty Enrico Letty i Mario Draghiego, ale też komunikat KE o założeniach nowego budżetu wskazywały na dążenie do zmian w dotychczasowej strukturze, w tym możliwe ograniczenie kluczowej dla zielonej i społecznej transformacji polityki spójności. Swoje opinie wydały takie ciała jak Europejski Komitet Regionów, Europejski Komitet Ekonomiczno Społeczny, stanowiska przyjmowały rządy państw członkowskich¹ a organizacje pozarządowe przedstawiały swoje rekomendacje² i wzięły udział w konsultacjach społecznych założeń WRF, które odbyły się wiosną 2025.

¹ Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, [Fundusze Europejskie po 2027 r.](#), Serwis Rzeczypospolitej Polskiej gov.pl,

² Zob. K. Mrozek, A. Piekarz, [W stronę zielonej spójności. Rekomendacje Polskiej Zielonej Sieci dla nowej polityki spójności w Wieloletnich Ramach Finansowych na lata 2028-2034](#), Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, Warszawa, styczeń 2025

Opinie EKES, EKR i wiele stanowisk NGO domagały się utrzymania i zwiększenia polityki spójności.

Nowy WRF - propozycje Komisji Europejskiej

Duży i w nowej strukturze

Nowe Wieloletnie Ramy Finansowe mają być - jak zapewnia KE - "Proste, Strategiczne i Elastyczne" (Simple, Strategic, Flexible). **Opiewać mają na rekordowe 2 biliony euro**, czyli 1,26% dochodu narodowego brutto UE (według cen z 2025 roku). Jednak środki dostępne na inwestycje wyniosą w rzeczywistości nieco ponad 1,8 biliona, a 168 miliardów euro posłuży spłacie zadłużenia zaciągniętego na odbudowę po pandemii i wdrażanego w ramach Krajowych Planów Odbudowy (spłata całego zadłużenia jest zaplanowana na okres 2028-2058). Polska ma być największą beneficjentką nowego WRF - według założeń Komisji miałyby otrzymać 123,3 miliarda euro³ (choć kwota ta uwzględnia część przyjętego już Społecznego Funduszu Klimatycznego i jest mniejsza, niż obecna łączna alokacja z polityki spójności i Krajowego Planu Odbudowy).

Aby zapewnić finansowanie WRF a przy tym nie zwiększać znacząco składek państw członkowskich, KE zaproponowała **nowe środki własne UE**. Opodatkowanie wielkich korporacji, opłaty za odpady elektroniczne czy wyroby tytoniowe, przychody z systemu ETS czy wprowadzony w ramach Europejskiego Zielonego Ładu Mechanizm Dostosowywania Cen na Granicach z uwzględnieniem Emisji CO₂ (CBAM), wraz z dotychczasowymi elementami mają dać UE **rocznie 58,5 miliarda euro** wpływów do unijnej kasy.

Dążenie do uproszczenia i ujednolicenia struktury WRF znalazło odzwierciedlenie w zaproponowanej przez KE strukturze budżetu. Ma on zostać zbudowany wokół **4 zasadniczych filarów** (headings):

1. Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna Europy, rolnictwo, dobrobyt obszarów wiejskich i morskich oraz bezpieczeństwo - 1 bilion euro.
2. Konkurencyjność, dobrobyt i bezpieczeństwo - 589,6 miliarda euro.

³ Komisja Europejska, [Member States allocation](#), 17.07.2025

3. Globalna Europa oraz polityka zewnętrzna, bezpieczeństwa i wobec terytoriów zamorskich - 215,2 miliarda euro.

4. Administracja - 6% budżetu.

Ponadto specjalna rezerwa budżetowa zapewni wsparcie dla zmagającej się z rosyjską agresją Ukrainy.

Elastyczność budżetu mają zwiększać nowe rozwiązania: wynoszący 2 miliardy euro rocznie Instrument Elastyczności (Flexibility Instrument) oraz opiewający na ok. 395 miliardów euro (w pożyczkach) nadzwyczajny Mechanizm Kryzysowy (Crisis Mechanism).

Podstawą programowania polityki rolnej i polityki spójności na poziomie państw członkowskich (pierwszy filar) będą **Krajowe i Regionalne Plany Partnerstwa (KRPP)**. Mają powstawać w oparciu o zasadę partnerstwa i doświadczenia wielopoziomowego i dzielonego zarządzania, ale to do państw członkowskich należeć będzie decyzja, czy wydzielać w planach rozdziały regionalne, czy raczej sektorowe.

Utrzymano Europejski Fundusz Społeczny (w ramach KRPP) a **wydatki na cele społeczne** mają sięgnąć 14% WRF, co przyczyni się także do rozwoju zielonych umiejętności, kluczowych dla powodzenia zielonej transformacji. Choć nowa architektura funduszy z KRPP ma wspierać regiony sprawiedliwej transformacji, to **nie jest przewidywana kontynuacja oddzielnego Funduszu Sprawiedliwej Transformacji**, który ma zostać - wraz z 14 dotychczasowymi funduszami - połączony w ramach KRPP w jedną kopertę krajową realizującą cele odnowionej polityki spójności.

W KRPP ma zostać wprowadzone rozliczenie w oparciu o rezultaty, z **komponentem reform** wynikających z Semestru Europejskiego, Krajowych Planów Odbudowy Zasobów Przyrodniczych i Krajowych Planów na rzecz Energii i Klimatu. Co ważne, choć wypłata środków będzie zależeć od osiągnięcia uzgodnionych rezultatów, KE przyjęła zasadę, że regiony nie będą "karane" wstrzymywaniem wypłat w przypadku niezrealizowania reform, które od nich nie zależą (bo na przykład są realizowane na poziomie krajowym).

Najmniej rozwinięte regiony UE - takie, których PKB nie przekracza 75% średniej UE - mają mieć zagwarantowane nie mniej niż 218 miliardów euro z

unijnej puli budżetowej. Specjalne wsparcie ma zostać skierowane także dla regionów przygranicznych.

Drugi filar WRF będzie wdrażany na poziomie europejskim a jego najważniejszym instrumentem będzie **Europejski Fundusz Konkurencyjności**, który będzie ściśle powiązany ze wspierającym badania i rozwój programem Horyzont Europa.

Trzeci filar to działania zewnętrzne UE pn. **“Globalna Europa”** (Global Europe). W ramach puli 200 miliardów euro, 100 miliardów ma wesprzeć odbudowę Ukrainy i jej integrację z UE.

Budżet na miarę wyzwań klimatycznych i środowiskowych?

Wydatki na klimat i środowisko mają osiągnąć 35% (wobec obecnych 30% na klimat i 7,5-10% na bioróżnorodność⁴), KE zastrzega jednak, że próg ten będzie zróżnicowany pomiędzy programami. Nowy WRF ma zatem zapewnić ponad 700 miliardów euro na zieloną transformację, co jednak - jak zauważa Euractiv⁵ - stanowi mniej niż obecne 658 miliardów na klimat i 113 miliardów na bioróżnorodność, choć cały budżet UE ma być większy niż obecny. Poprawiona ma zostać metodologia monitorowania wydatków i osiągania rezultatów w obszarze sześciu “zielonych priorytetów” UE (m.in. przeciwdziałanie zmianom klimatu, adaptacja do zmian klimatu, gospodarka o obiegu zamkniętym). Elementem Europejskiego Funduszu Konkurencyjności ma zaś być “Czysta Transformacja i Dekarbonizacja Przemysłu” (Clean Transition and Industrial Decarbonisation) z alokacją 67,4 mld euro.

Nie została za to zrealizowana rekomendacja ekspertów⁶, by stworzyć dedykowany Fundusz na rzecz Bioróżnorodności, który zapewniałby

⁴ O ile earmarking 30% wydatków na klimat obowiązuje dla całego budżetu, o tyle środki na bioróżnorodność mają wynieść 7,5% w 2024 i po 10% w latach 2026-2027 - motyw 11 rozporządzenia ogólnego dla polityki spójności na lata 2021-2027 (2021/1060).

⁵ B. Machado, [Green groups see EU budget bill as death knell for environment funding](#), Euractiv.com, 16.07.2025

⁶ por. K. Mrozek, A. Piekarz, [W stronę zielonej spójności](#) (...), dz. cyt., str. 25; oraz: [Unlocking funds for nature: How the next EU budget must deliver for biodiversity](#), WWF, lipiec 2024

stabilne finansowanie wdrażania Prawa o odbudowie zasobów przyrodniczych (Nature Restoration Law, NRL).

Aż 131 miliardów euro w ramach Europejskiego Funduszu Konkurencyjności ma wesprzeć inwestycje w obronność, bezpieczeństwo i działania w przestrzeni kosmicznej. KE zapewnia, że to pięciokrotny wzrost w porównaniu z obecną perspektywą budżetową. W propozycji Komisji **brak jednak powiązania obronności i przyrody** pomimo, że w debacie publicznej coraz głośniej wybrzmiewają głosy o nieodzowności wykorzystania rozwiązań opartych na przyrodzie (Nature Based Solutions, NBS) jako rozwiązań podwójnego a nawet potrójnego zastosowania: odbudowujących różnorodność biologiczną, zwiększających odporność lokalnych społeczności na zmiany klimatu, a także tworzących fizyczne bariery wspomagające obronność państwa, przykładem są mokradła czy lasy. „Teren też walczy” mówili przedstawiciele MON podczas spotkania o Tarczy Wschód 16 lipca 2025 w MKiŚ, podczas którego dyskutowano o najlepszych metodach wykorzystania przyrody do zwiększania bezpieczeństwa.

W nowym budżecie **utrzymana zostanie zasada “nie czyń poważnych szkód” (DNSH)**, która ma być stosowana poprzez „jedno, proste i proporcjonalne podejście”. Stosowany zaś obecnie *climate proofing* będzie ewoluował w kierunku nowej zasady “Zaprojektowane dla odporności klimatycznej” (Climate resilience by design), która ma zapewnić, że inwestycje będą uwzględniały konieczność zapewnienia ochrony przed niszczycielskimi skutkami zmiany klimatu.

Budżet wszystkich Europejczyków?

Europejska zasada partnerstwa, prawnie wiążąca w polityce spójności, ma być stosowana w pierwszym filarze nowego budżetu, tj. KRPP. Oznacza to jej rozszerzenie na politykę rolną, w której dotychczas występowały bardzo ograniczone wymogi zaangażowania interesariuszy. Rozwiązania proponowane w projekcie rozporządzenia dot. KRPP odwołują się do **Europejskiego Kodeksu Partnerstwa** i - w porównaniu z regulacjami dla perspektywy 2021-2027 - **rozszerzają definicje partnerów** np. o organizacje młodzieżowe, wprost wskazując też na wymóg angażowania organizacji zajmujących się środowiskiem, niedyskryminacją czy prawami człowieka.

Komitety monitorujące mają powstawać dla każdego lub kilku rozdziałów KRPP⁷. W filarze II - Europejskim Funduszu Konkurencyjności nie wprowadzono rozwiązań wynikających z kodeksu partnerstwa, stawiając jedynie wymóg przeprowadzenia konsultacji założeń Funduszu z udziałem m.in. społeczeństwa obywatelskiego.

Wbrew wcześniejszym sygnałom płynącym z KE, **finansowanie działań organizacji pozarządowych ma zostać zwiększone** w łączącym dotychczasowe programy CERV i Creative Europe **nowym programie AgoraEU**. W ramach niego ścieżka CERV ma opiewać na 3,6 mld euro (wobec 1,15 mld obecnie).

Nie znalazł się jednak w planach przyszłego budżetu program LIFE, od wielu lat finansujący działania na rzecz klimatu i środowiska, w tym cenne projekty organizacji pozarządowych i partnerstw lokalnych społeczności z władzami samorządowymi. Działania dotychczas realizowane w ramach LIFE częściowo znaleźć się mają w nowym Europejskim Funduszu Konkurencyjności, a częściowo w KRPP (w tym wsparcie dla „zielonych projektów” NGO).

Ocena propozycji WRF

Ocena propozycji Komisji Europejskiej nie może być zero-jedynkowa. Zaprezentowany pakiet rozporządzeń zawiera istotne korekty w porównaniu z pierwszymi propozycjami zakomunikowanymi przez KE w lutym, a tym bardziej z radykalnymi postulatami centralizacji i wprowadzenia „logiki KPO” podnoszonymi w dyskursie publicznym na przestrzeni ostatnich dwóch lat. Widoczny jest wpływ stanowisk państw członkowskich, instytucji europejskich takich jak Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny czy Europejski Komitet Regionów, oraz społeczeństwa obywatelskiego i innych interesariuszy biorących udział w konsultacjach społecznych i przekazujących KE swoje stanowiska.

⁷ Komisja Europejska, *Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the European Fund for economic, social and territorial cohesion, agriculture and rural, fisheries and maritime, prosperity and security for the period 2028-2034 and amending Regulation (EU) 2023/955 and Regulation (EU, Euratom) 2024/2509*, [COM\(2025\) 565 final](#), 16.07.2025, art. 6, art. 54-56

Pozytywnie należy ocenić wskazanie *explicite* roli zasady partnerstwa, zarządzania dzielonego i wielopoziomowego oraz wymiaru terytorialnego w przyszłych KRPP. Krajowe i regionalne plany mają być również opracowywane z uwzględnieniem zaleceń Semestru Europejskiego, który ma wspierać realizację celów Europejskiego Zielonego Ładu. Pozytywnym aspektem jest także nowy program AgoraEU, w którym ponad dwukrotnie zwiększono alokację programu CERV wspierającego społeczeństwo obywatelskie i wartości europejskie.

Z drugiej strony, projekt WRF pokazuje, że zielona transformacja nie jest głównym priorytetem UE. „Kryzysy nie czekają, nie może też czekać Europa” mówił 16 lipca w PE komisarz ds. budżetu Piotr Serafin⁸ prezentując założenia nowej perspektywy finansowej. Jednak ani razu w swojej wypowiedzi nie wymienił kryzysu klimatycznego czy kryzysu bioróżnorodności a najbliższe nim były tylko wzmianki o potrzebie zwiększania odporności na klęski żywiołowe.

Negatywnie należy ocenić sam proces przygotowania i zaprezentowania propozycji nowych Wieloletnich Ram Finansowych, który odbywał się za zamkniętymi drzwiami KE i poza zapewnieniami, że konsultacje publiczne „wniosły świeżą perspektywę”⁹ nie wiadomo, jak konkretnie przeanalizowano i odniesiono się do zgłoszonych uwag.

Niepokoici faktyczna likwidacja programu LIFE i wchłonięcie jego elementów przez Europejski Funduszu Konkurencyjności. EFK będzie prawdopodobnie wspierał duże projekty, podczas gdy LIFE dofinansowywał dotąd szeroki wachlarz działań związanych z klimatem i bioróżnorodnością, w tym niewielkie (w skali UE), miękkie projekty. Przeniesienie wsparcia dla „zielonych” działań NGO z poziomu UE na poziom krajowy zwiększa ryzyko uzależnienia ich funkcjonowania od koniunktury politycznej w państwach członkowskich.

⁸ [*Opening remarks by Commissioner Serafin at the European Parliament during the presentation of the next long-term EU Budget*](#), Komisja Europejska, 16.07.2025

⁹ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION (...), [SWD\(2025\) 571 final](#), str. 5

Rozczarowuje także “rozpuszczenie” Funduszu Sprawiedliwej Transformacji w KRPP bez zapewnienia dedykowanych, dodatkowych środków dla regionów sprawiedliwej transformacji.

Połączenie earmarkingu klimatycznego i środowiskowego grozi zdominowaniem tej puli “atrakcyjnymi biznesowo” inicjatywami energetycznymi kosztem środowiska. Wraz z odrzuceniem eksperckich rekomendacji utworzenia dedykowanego Funduszu na rzecz Bioróżnorodności służącego wdrażaniu NRL pokazuje to, że lekcje z perspektywy 2021-2027 wskazujące na potrzebę bardziej zdecydowanego zagwarantowania środków na ochronę i odtwarzanie bioróżnorodności nie zostały odrobione.

Uwagi wymagać też będą szczegółowe rozwiązania dotyczące stosowania zasady DNSH. Choć ujednolicenie i uproszczenie procedur jej stosowania znalazło się choćby w rekomendacjach grupy zadaniowej ds. zasad horyzontalnych Komitetu Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027¹⁰, o tyle eksperci wzywają, by jednolitym zasadom towarzyszyły szczegółowe wytyczne sektorowe¹¹. Brakuje też w zaprezentowanych dokumentach zapisanego wprost zakazu finansowania jakichkolwiek technologii opartych o paliwa kopalne.

Pomimo zapewnień o wielopoziomowym zarządzaniu i partnerstwie, niepokojące jest scedowanie na państwa członkowskie rozstrzygnięć co do stopnia decentralizacji KRPP. Co więcej, utworzenie 27 kopert krajowych może prowadzić do zbytnej “nacjonalizacji” budżetu (o czym mówił w PE europoseł Siegfried Mureşan¹²), który straci zdolność do realizacji długoterminowych ogólnounijnych priorytetów, na rzecz wsparcia bieżących potrzeb państw członkowskich.

¹⁰ [*Zasada nieczynienia poważnych szkód środowisku \(DNSH\) w funduszach polityki spójności na lata 2021-2027 – analiza i rekomendacje. Materiał podsumowujący prace Zespołu ds. DNSH w ramach Grupy Zadaniowej ds. Zasad Horyzontalnych KUP 2021-2027*](#), Warszawa 2024

¹¹ [*Creating a simpler and more focused EU budget: Operationalising the ‘Do No Significant Harm’ principle in the next MFF*](#). A joint statement by 29 organisations, 04.03.2025

¹² European Parliament, [*Budget proposal “simply not enough” to meet Europe’s challenges, lead MEPs say*](#), press release, 17.07.2025

Podsumowanie i dalsze kroki

Zaprezentowana przez KE propozycja to rekordowej wielkości budżet UE na lata 2028-2034 w całkowicie odświeżonej i uproszczonej strukturze. Widać, że podjęto próbę pogodzenia nowych priorytetów związanych z obronnością, bezpieczeństwem i konkurencyjnością z dotychczasowymi: spójnością, wsparciem rolnictwa, badaniami i rozwojem czy wzmacnianiem połączeń między regionami kontynentu. Bardziej niż dotąd widoczne jest postrzeganie roli WRF jako narzędzia budowania kompleksowej odporności na zagrożenia militarne, gospodarcze czy klimatyczne. Niestety, mimo utrzymania pokaźnych alokacji na klimat i środowisko, propozycja KE ewidentnie stroni od zielonej narracji a połączenie w jednym koszyku klimatu i bioróżnorodności grozi marginalizacją tej drugiej. Rozczarowujące jest faktyczne ograniczenie podmiotowości regionów oraz rezygnacja z uruchomionego zaledwie kilka lat temu dedykowanego wsparcia dla regionów sprawiedliwej transformacji w formie oddzielnej, dodatkowej koperty finansowej - Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

Do tych propozycji nie należy się jednak przywiązywać, a raczej traktować je jako punkt wyjścia do dyskusji. Już w trakcie prezentacji założeń WRF w PE padło wiele krytycznych uwag ze strony eurodeputowanych, którzy w kolejnych miesiącach będą mieli coraz większy wpływ na kształt tych propozycji. Postulaty zmian płyną też z państw członkowskich, które są mocno podzielone co do przyszłości budżetu, na przykład: 13 jest za zwiększeniem budżetu a 7 przeciw, 12 za nowymi środkami własnymi - 6 przeciw, 19 jest sceptyczne wobec połączenia WPR i polityki spójności w kopertach krajowych, 13 chciałoby wzmocnić wymiar reform w KRPP - 9 przeciwnie, 15 państw sprzeciwia się cięciom w WPR i polityce spójności¹³.

Polska nie przedstawiła jeszcze oficjalnej reakcji na propozycję KE. Niewątpliwie, Warszawa ma powody do zadowolenia: postulaty zwiększenia budżetu, nowych środków własnych czy wprowadzenie komponentu reform są zgodne z jej stanowiskiem. Również po jej myśli są większe wydatki na

¹³ J. Wulff Wold, N. J. Kurmayer, [Money talks: What the EU-27 want from the next budget](#), Euractiv.com, 14.07.2025

obronność i wsparcie dla regionów przygranicznych. Z drugiej strony, Polska nie była zwolenniczką kopert krajowych zawierających politykę rolną. Sprzeciwiała się także centralizacji WRF wskazując na dobre doświadczenia zarządzania dzielonego¹⁴. Dlatego, wraz z innymi, myślącymi podobnie państwami i partnerami społecznymi, gospodarczymi i społeczeństwa obywatelskiego może stać się liderką rzecznictwa w kierunku bardziej zdecentralizowanego WRF.

Obszary, które wymagają aktywnego działania ze strony PE, państw członkowskich oraz organizacji pozarządowych i eksperckich to m.in.:

- **Rozwiązania zapewniające podmiotowość regionom** w programowaniu i wdrażaniu KRPP.
- **Realizacja zaleceń ECoPP¹⁵ co do roli partnerstwa** - w tym przede wszystkim wysokiej jakości udział partnerów spoza administracji (NGO, partnerzy społeczni i gospodarczy, akademie) w programowaniu i wdrażaniu KRPP oraz Europejskiego Funduszu Konkurencyjności.
- **Rozdzielenie earmarkingu klimatycznego i na bioróżnorodność** aby uniknąć marginalizowania inwestycji środowiskowych przez duże przemysłowe projekty np. w obszarze energii. Zwiększenie wydatków na klimat i bioróżnorodność do 50% budżetu.
- Wprowadzenie do pakietu rozporządzeń sformułowanego wprost **zakazu finansowania technologii i instalacji wykorzystujących paliwa kopalne**.
- **Zagwarantowanie minimalnego wsparcia** nie tylko regionom najsłabiej rozwiniętym, ale też **regionom sprawiedliwej transformacji**, najlepiej poprzez utrzymanie FST (tak jak utrzymano ESF).
- **Uwzględnienie inwestycji adaptacyjnych i renaturyzacyjnych, inwestycji typu dual-use NBS w inwestycjach w obronność i bezpieczeństwo**, również w ramach wsparcia dla regionów przygranicznych.
- **Zapewnienie horyzontalnego wsparcia organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich**, nie tylko poprzez program AgoraEU, ale też poprzez przyjęcie **zasad udzielania dofinansowania z kopert krajowych umożliwiających aktywne korzystanie z funduszy**

¹⁴ Tamże

¹⁵ The European Community of Practice on Partnership, [ECoPP Statement on the Future of the Partnership Principle](#), 04.2025

europejskich przez NGO i inne formy aktywności obywatelskiej; a także **kontynuację na poziomie UE programu LIFE.**

Niniejszy tekst powstał w oparciu o komunikaty Komisji Europejskiej i projekty przepisów dostępne na [stronie internetowej nowego WRF na lata 2028-2034](#) w dn. 18.07.2025.

Grafika na okładce: CANVA